

วารสารวิจัยสังคมและปริทัศน์
ปีที่ 47 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567): 268817

Journal of Social Research and Review
Volume 47 No.1 (January-June 2024): 268817
ISSN 3056-9508 (Online)

การศึกษาความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตามความคิดเห็นของประชาชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนดอนยางตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ทงศักดิ์ ปัตลสินธุ์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อำเภอมือเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
ผู้ประพันธ์บรรณกิจ, อีเมล: thanongsak170226@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนดอนยาง เปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนดอนยาง จำแนกตามคุณลักษณะทางประชากร และศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการจัดการป่าชุมชนดอนยาง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าชุมชนดอนยาง 3 หมู่บ้าน คือ บ้านหัวขวา หมู่ที่ 8 และ 12 และบ้านหัวหนอง หมู่ที่ 11 จำนวน 170 ครัวเรือน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ T-test (Independent samples) และ F-test (One way analysis of variance) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดการป่าชุมชนดอนยางโดยรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการใช้ประโยชน์ ด้านการพัฒนา ด้านการอนุรักษ์ ด้านการฟื้นฟู และด้านการควบคุมดูแล โดยประชาชนที่มีคุณลักษณะทางประชากรและระยะเวลาในการตั้งครัวเรือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสำคัญของปัจจัยโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาอุปสรรค คือ ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ ขาดความสนใจและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่า

คำสำคัญ: ปัจจัยการจัดการป่าชุมชน; ป่าชุมชนดอนยาง

วันรับบทความ: 10 พฤศจิกายน 2566, วันแก้ไขบทความ: 9 ธันวาคม 2566, วันตอบรับบทความ: 10 เมษายน 2567

The Study of the Significance of Community Forest Management Factors as Perceived by the People: A Case Study of Don Yang Community Forest, Lux Muang Sub-district, Kamalasai District, Karasin Province

Thanongsak Patsin

Faculty of Humanities and Social Sciences, Maha Sarakham Rajabhat University, Mueang District, Maha Sarakham Province 44000, Thailand

Corresponding author, E-mail: thanongsak170226@gmail.com

Abstract

The research aimed to study the significant of factors in community forest management, compare their importance, and study the problems and obstacles in managing the Don Yang community forest. The sample comprised household heads or representatives aged 20 and above in three villages near the Don Yang community forest: Ban Hua Kwa, Moo 8, Moo 12; and Ban Hua Nong, Moo 11, totaling 170 households. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan formula. Research tools used are questionnaires and statistics, including mean, standard deviation, t-test, and F-test. Qualitative data are analyzed through content analysis.

The research findings indicated that the importance level of factors in managing the Don Yang community forest overall and by aspect is high. The average scores, ranked from highest to lowest, were as follows: factors related to community forest utilization, factors related to community forest development, factors related to community forest conservation, factors related to community forest restoration, and factors related to community forest control and supervision. People with different genders, ages, education levels, occupations, and household establishment durations hold similar opinions on the overall importance and specific aspects of managing the Don Yang community forest. Problems and obstacles in managing the Don Yang community forest included a lack of cooperation, and a lack of awareness of forest conservation.

Keywords: Factors of community forest management; Don yang community forest

Received: November 10, 2023, **Revised:** December 9, 2023, **Accepted:** April 10, 2024

1. บทนำ

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างชัดเจนกำหนดโดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504-2509 จนถึงปัจจุบันอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เกิดขึ้นนั้น ล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติทั้งสิ้น หากมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไป ทั้งในมิติด้านการผลิตและการบริโภค ซึ่งก่อให้เกิดของเสียและมลพิษในระดับที่เกินกว่าความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศในพื้นที่ ส่งผลกระทบให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศเสื่อมโทรมลงนั้น อาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติในระยะยาวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยการมุ่งพัฒนาทางเศรษฐกิจในระยะหลายสิบปีที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาที่เน้นผลประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจ จนขาดการคำนึงถึงความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและขีดความสามารถของระบบนิเวศที่เพียงพอและประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรในการผลิตสินค้าและบริการยังอยู่ในระดับต่ำ มีการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง และสร้างมูลค่าเพิ่มได้น้อยกว่าที่ควร จึงส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติของไทยเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากของเสียและมลพิษทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งเป็นความท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่เป็นหนึ่งในปัจจัยกำหนดความสำเร็จที่สำคัญต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ของการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ หากการประเมินสถานการณ์ของทุนทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญของประเทศ พบว่าทรัพยากรป่าไม้ของไทยมีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ โดยมีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้อยู่ในช่วงประมาณร้อยละ 31-33 ของพื้นที่ทั้งหมดจากการปลูกป่าไม้ทดแทนได้ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่สูญเสียไปในแต่ละปี แต่ยังคงต่ำกว่าเป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่กำหนดให้เพิ่มพื้นที่ป่าไม้เป็นร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ เมื่อพิจารณาแนวโน้มในระยะยาว พบว่าในอดีตการบุกรุกทำลายป่าเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดของการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ไทย ทว่าในปัจจุบัน ปัญหาไฟป่าทั้งที่เกิดจากเหตุการณ์ทางธรรมชาติและฝีมือมนุษย์ได้กลายมาเป็นสาเหตุหลักของการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ที่มากที่สุดของประเทศไทย และมีแนวโน้มที่สถานการณ์ไฟป่าจะมีความรุนแรงเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นำมาซึ่งภาวะโลกร้อน จะส่งผลให้ภัยคุกคามต่อพื้นที่ป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นในอนาคต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) จากการรวบรวมข้อมูลเนื้อที่ของป่าไม้ประเทศไทยแยกเป็นจังหวัด ปี พ.ศ. 2560-2565 พบว่าเนื้อที่ป่าไม้ ของกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ (ร้อยเอ็ด, ขอนแก่น, มหาสารคาม, กาฬสินธุ์) มีพื้นที่เปลี่ยนแปลงทุกปี (กรมป่าไม้, 2566) ดังตาราง

ตารางที่ 1 เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทยแยกรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2560-2565

จังหวัด เนื้อที่ป่า	2560 (ไร่)	2561 (ไร่)	2562 (ไร่)	2563 (ไร่)	2564 (ไร่)	2665 (ไร่)
ขอนแก่น	742,018.04	760,769.24	763,929.46	763,545.31	765,234.10	767,515.80
กาฬสินธุ์	464,705.66	471,982.99	474,092.05	473,669.93	475,131.99	474,914.38
ร้อยเอ็ด	213,728.69	214,224.58	215,993.24	215,453.79	218,020.06	216,534.47
มหาสารคาม	133,044.17	133,663.77	133,600.95	553,404.97	132,792.30	132,513.43

ที่มา: กรมป่าไม้ (2566)

ป่าชุมชนนับว่าเป็นวิถีปฏิบัติและเป็นการปรับตัวของการจัดการทรัพยากรภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความรู้สึกหวงแหน เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และมีการปลูกป่าเพิ่มขึ้น ตามหลักการผู้ได้รับประโยชน์จากป่าเป็นผู้ดูแลป่า ส่งเสริมปลูกป่าเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมจากป่าปลูกแบบครบวงจร สร้างกลไกหรือระบบตัดฟันระยะยาวที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและกฎหมาย สำหรับพื้นที่ที่อยู่นอกเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ของเอกชน โดยให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ควบคู่กับการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เพื่อสามารถระบุแหล่งกำเนิดของไม้และป้องกันการลักลอบนำไม้ออกจากป่า รวมถึงการสร้างและพัฒนาพื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและการเรียนรู้ทางธรรมชาติในเขตชุมชนเมืองและชนบท เพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์และรู้สึกใกล้ชิดธรรมชาติ เกิดความรู้สึกหวงแหน เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และได้รับความสุขจากทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมทั้งการแก้ไขปัญหาชุมชนที่ทำกินในเขตป่า โดยเน้นการใช้ประโยชน์ที่ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบคนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) และจากการประเมินผลและ

การติดตามการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ และนโยบายการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในเรื่องที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยหรือการใช้ประโยชน์อื่น ๆ

ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 102,135,974.96 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 31.57 ของประเทศ ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. 2564 จำนวน 76,459.41 ไร่ หากพูดถึงนโยบายป่าไม้แห่งชาติที่กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศไทย ที่ออกเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ร้อยละ 25 และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจและป่าชุมชน ร้อยละ 15 โดยพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ร้อยละ 25 หรือ 81 ล้านไร่ ส่วนที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดูแล ปัจจุบันมีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 73 ล้านไร่ (ร้อยละ 22.6) ของพื้นที่ประเทศและส่วนที่ยังขาดอีก 7.75 ล้านไร่ (ร้อยละ 2.4) อยู่ในกระบวนการรับมอบพื้นที่จากกรมป่าไม้ ที่มีอยู่ประมาณ 7.7 ล้านไร่ ซึ่งจะได้ครบตามเป้าหมาย ร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศภายในปี พ.ศ. 2569 ส่วนป่าเศรษฐกิจและป่าชุมชน ร้อยละ 15 หรือ 48 ล้านไร่ อยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ ทั้งนี้การที่จะรักษาพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ครบตามเป้าหมาย ร้อยละ 40 อาจจะต้องมุ่งไปที่ป่าเศรษฐกิจและป่าชุมชนโดยการปลดล็อกกฎหมาย เพื่อให้คนหันมาสนใจในการปลูกป่าเศรษฐกิจมากขึ้นในพื้นที่ของตนหรือพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต หากสถานการณ์ป่าไม้ลดลงไปกว่านี้ก็คงถูกทำลายโดยนโยบายของรัฐ เช่น การเพิ่มพื้นที่เขื่อน การตัดถนนผ่านป่า (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2565)

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนไว้ จำนวน 225 แห่ง รวมพื้นที่ 77,824 ไร่ 51 ตารางวา (กรมป่าไม้, 2566) ป่าชุมชนดอนยาง มีเนื้อที่ประมาณ 123 ไร่ ห่างจากตัวเมืองอำเภอกมลาไสย ประมาณ 3 กิโลเมตร นับว่าเป็นป่าผืนสุดท้ายและผืนเดียวที่ยังคงเหลือสภาพป่าอยู่ในละแวกของพื้นที่ตำบลหลักเมืองและพื้นที่ใกล้เคียง โดยในอดีตพื้นที่นี้เคยเป็นป่าช้าที่ใช้ร่วมกันของ 3 หมู่บ้าน คือ บ้านหัวขวา หมู่ที่ 8 หมู่ที่ 12 และบ้านหัวหนอง หมู่ที่ 11 ต่อมาในปี พ.ศ. 2536 เมื่อสร้างเมรุเผาศพภายในป่าดอนยางเสร็จเรียบร้อยแล้ว ป่าดอนยางจึงเริ่มฟื้นตัวและมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และกลายเป็นแหล่งหาอาหารจำพวกเห็ด หน่อไม้ ไช้ผดแดง และสมุนไพรของชุมชนทั้ง 3 หมู่บ้าน รวมทั้งชุมชนใกล้เคียงและเกิดเป็นความผูกพันระหว่างชุมชนกับป่าที่แยกกันไม่ออก อย่างไรก็ตามป่าชุมชนดอนยางยังเป็นป่าที่เปิดให้ชาวบ้านทั่วไปเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ แต่ยังไม่มียกเว้นในเชิงอนุรักษ์ เป็นเพียงข้อห้ามของชุมชนและกฎกติกากว้าง ๆ ที่ผู้นำชุมชนได้ประกาศให้ชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านรับทราบทั่วกัน เช่น ห้ามตัดไม้ใหญ่ในผืนป่า เป็นต้น ที่ผ่านมามีข้อห้ามของชุมชนดังกล่าว ก็ยังมีชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่น ๆ ลักลอบเข้าไปขุดและบอนต้นไม้ เช่น ต้นเสม็ด เพื่อนำไปขาย นอกจากนี้ชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านและหมู่บ้านอื่น ๆ ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ในผืนป่านับวันจะหนาแน่นเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะฤดูฝน จะมีชาวบ้านจากที่ต่าง ๆ ทั้งจากอำเภอกมลาไสย อำเภอมือ และอำเภอกมลาไสย เข้ามารวมกันเก็บเห็ดตลอด 24 ชั่วโมง ชาวบ้านเรียกว่าได้เห็ด กล่าวคือ จะมีการเก็บเห็ดทั้งกลางวันและกลางคืน หลังจากนั้นก็นำเห็ดไปขายในตลาดสดตอนเช้า ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า ถ้าเป็นเห็ดจากป่าดอนยาง จะขายได้ราคาดีกว่าเห็ดจากแหล่งอื่น ๆ เนื่องจากมีรสชาติอร่อย จากข้อมูลการสำรวจเบื้องต้นและการบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ และเขียนเห็ดหรือผู้มีอาชีพเก็บเห็ด พบว่ามีเห็ดบางชนิดที่เคยมีในป่าแห่งนี้ ได้สูญหายไป เช่น เห็ดโคก เห็ดตาลโหล เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เห็ดไม่มีโอกาสได้ขยายพันธุ์หรือการพื้ตัวของสปอร์ นอกจากนี้จากการบอกเล่าของเขียนสมุนไพร พบว่าไม้บางชนิด เช่น ต้นหม้อ ซึ่งมีสรรพคุณทางยา เป็นสมุนไพรและพืชอาหารที่ได้สูญหายไปจากป่านี้แล้ว แต่ยังไม่ทราบสาเหตุชัดเจนว่าเพราะเหตุใด ทั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน ตลอดจนใช้ประกอบการวางแผนการจัดการป่าชุมชนให้กับกรมป่าไม้ หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทำให้คนอยู่กับป่าอย่างสมดุล เกื้อกูลและยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย มีเป้าหมายเพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของประชาชน เปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนบ้านดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาในการตั้งครัวเรือน และศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ระเบียบวิธีการศึกษา

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าชุมชนดอนยาง 3 หมู่บ้าน คือ บ้านหัวขวา หมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 12 และบ้านหัวหนอง หมู่ที่ 11 จำนวน 294 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 1,375 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าชุมชนดอนยาง 3 หมู่บ้าน คือ บ้านหัวขวา หมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 12 และบ้านหัวหนอง หมู่ที่ 11 จำนวน 170 ครัวเรือน เลือกวิธีการหาขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรที่ให้ความเชื่อมั่น 95% หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ 5% (Yamane, 1973) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	N	แทน	จำนวนประชากร
	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	e	แทน	0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่น

จากการแทนค่าได้ขนาดตัวอย่าง 169.45 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้จึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 170 ตัวอย่างและใช้การสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยถือว่าทุก ๆ ประชากรมีโอกาสจะถูกเลือกเท่า ๆ กัน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity content) ของแบบสอบถาม เพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยวิธี IOC (Index of item objective congruence) โดยลักษณะโครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะทางประชากร จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ

- (1) ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน จำนวน 8 ข้อ
- (2) ปัจจัยด้านการฟื้นฟูป่าชุมชน จำนวน 8 ข้อ
- (3) ปัจจัยด้านการพัฒนาป่าชุมชน จำนวน 8 ข้อ
- (4) ปัจจัยด้านการควบคุมดูแลป่าชุมชน จำนวน 8 ข้อ
- (5) ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5 ข้อ

2.3 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในเชิงเนื้อหา ด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ โดยข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC มากกว่า .05 ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC) ได้เท่ากับ 0.85

2) การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) โดยคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าแอลฟาเท่ากับ .923

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยได้เข้าไปพูดคุยกับผู้นำชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ประชาชน 3 หมู่บ้าน คือ บ้านหัวขวา หมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 12 และบ้านหัวหนอง หมู่ที่ 11 รับทราบ พร้อมนัดหมายการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2) ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้เวลาดำเนินการ 4 เดือน (ระหว่าง 1 มกราคม - 1 เมษายน 2560)
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 170 คน ด้วยตนเอง และรอรับกลับทันทีเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นในแต่ละรายจนครบตามจำนวนที่กำหนด
- 4) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะประชากร โดยการหาค่าความถี่และคิดเป็นร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีระดับการวัดเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งสามารถแบ่งเป็นระดับได้ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความเชิงบวก

มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51 - 5.00	มีระดับความสำคัญมากที่สุด
3.51 - 4.50	มีระดับความสำคัญมาก
2.51 - 3.50	มีระดับความสำคัญปานกลาง
1.51 - 2.50	มีระดับความสำคัญน้อย
1.00 - 1.50	มีระดับความสำคัญน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาในการตั้งครัวเรือนแตกต่างกัน โดยใช้ t-test (Independent samples) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test (Independent samples) และ F-test (One way analysis of variance)

3. ผลการศึกษา

3.1 ระดับปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดการป่าชุมชนตอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

สถานภาพ (n = 170)	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	68	40.00
หญิง	102	60.00
2. อายุ		
20-29 ปี	4	2.35
30-39 ปี	35	20.59
40-49 ปี	28	16.47
50-59 ปี	85	50.00
60 ปีขึ้นไป	18	10.59
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	92	54.12
มัธยมศึกษา หรือปวช.	41	24.12
อนุปริญญา หรือปวส.	27	15.88
ปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี	10	5.88
4. อาชีพ		
พนักงานบริษัท ห้างร้าน	2	1.18
รับราชการ รัฐวิสาหกิจ	3	1.76
ธุรกิจ ค้าขาย	5	2.94
รับจ้างทั่วไป	62	36.47
เกษตรกร	98	57.65
5. ระยะเวลาในการตั้งครัวเรือน		
ไม่เกิน 5 ปี	17	10.00
6-10 ปี	25	14.71
11-15 ปี	29	17.06
16-20 ปี	22	12.94
21 ปีขึ้นไป	77	45.29

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.00) ซึ่งมีอายุ 50 - 59 ปี (ร้อยละ 50.00) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 54.12) และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 56.47) ระยะเวลาที่อาศัยในหมู่บ้าน 21 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 45.29)

ตารางที่ 3 ระดับปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดการป่าชุมชนตอนล่าง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจัยรายด้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำคัญ
ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน	4.12	0.82	มาก
ปัจจัยด้านการฟื้นฟูป่าชุมชน	4.00	0.80	มาก
ปัจจัยด้านการพัฒนาป่าชุมชน	4.15	0.84	มาก
ปัจจัยด้านการควบคุมดูแลป่าชุมชน	3.95	0.79	มาก
ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน	4.46	0.89	มาก
โดยรวม	4.14	0.83	มาก

จากตารางที่ 3 ระดับปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดการป่าชุมชนตอนล่าง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ตามความคิดเห็นของประชาชน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.89) ปัจจัยด้านการพัฒนาป่าชุมชน ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.84)

ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน ($\bar{x} = 4.12, S.D. = 0.82$) ปัจจัยด้านการฟื้นฟูป่าชุมชน ($\bar{x} = 4.00, S.D. = 0.80$) และปัจจัยด้านการควบคุมดูแลป่าชุมชน ($\bar{x} = 3.95, S.D. = 0.79$)

3.2 การเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนการจัดการป่าชุมชนตอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาในการตั้งครัวเรือน ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตอนยางที่มีเพศต่างกัน

การจัดการป่าชุมชนตอนยาง	เพศชาย		เพศหญิง		t	p
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน	4.00	0.82	4.15	0.82	1.291	.230
ปัจจัยด้านการฟื้นฟูป่าชุมชน	3.95	0.79	4.00	0.80	.663	.508
ปัจจัยด้านการพัฒนาป่าชุมชน	4.12	0.85	4.20	0.84	.829	.408
ปัจจัยด้านการควบคุมดูแลป่าชุมชน	3.85	0.75	3.97	0.79	1.625	.126
ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน	4.40	0.89	4.42	0.89	1.832	.071
โดยรวม	4.06	0.82	4.15	0.83	1.248	.269

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ในเพศที่ต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตอนยางที่มีอายุต่างกัน

การจัดการป่าชุมชนตอนยาง	20 - 29 ปี		30 - 39 ปี		40 - 49 ปี		50 - 59 ปี		60 ปีขึ้นไป		F	p
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน	4.05	0.87	4.01	0.90	4.14	0.91	4.08	0.85	4.17	0.87	1.854	.162
ปัจจัยด้านการฟื้นฟูป่าชุมชน	3.93	0.81	3.82	0.87	3.90	0.77	3.97	0.80	3.90	0.77	1.380	.253
ปัจจัยด้านการพัฒนาป่าชุมชน	4.23	0.90	4.30	0.91	4.25	0.91	4.19	0.91	4.20	0.92	.723	.485
ปัจจัยด้านการควบคุมดูแลป่าชุมชน	3.90	0.77	3.73	0.84	3.85	0.84	3.93	0.80	3.87	0.82	1.410	.193
ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน	4.33	0.92	4.37	0.97	4.35	0.95	4.27	0.92	4.29	0.96	1.232	.188
โดยรวม	4.09	0.85	4.05	0.89	4.09	0.87	4.08	0.85	4.08	0.68	1.3198	.256

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ของผู้ที่มีอายุต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตอนกลางที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

การจัดการป่าชุมชนตอนกลาง	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษาหรือ ปวช.		อนุปริญญาหรือ ปวส.		ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี		F	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน	4.10	0.92	4.01	0.91	4.05	0.87	4.18	0.89	.365	.549
ปัจจัยด้านการฟื้นฟูป่าชุมชน	3.97	0.87	3.90	0.77	3.94	0.87	3.91	0.85	.216	.686
ปัจจัยด้านการพัฒนาป่าชุมชน	4.03	0.90	4.15	0.94	4.05	0.87	4.07	0.90	1.072	.297
ปัจจัยด้านการควบคุมดูแลป่าชุมชน	3.95	0.87	3.93	0.94	3.95	0.87	3.97	0.87	.172	.802
ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน	4.23	0.90	4.33	0.92	4.25	0.91	4.27	0.92	.252	.177
โดยรวม	4.06	0.89	4.06	0.89	4.04	0.87	4.08	0.88	.415	.502

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตอนกลาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ของผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตอนกลางที่มีอาชีพต่างกัน

การจัดการป่าชุมชนตอนกลาง	พนักงานบริษัท/ห้างร้าน		รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ		ธุรกิจ/ค้าขาย		รับจ้างทั่วไป		เกษตรกร		F	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน	4.13	0.91	4.01	0.91	4.04	0.90	4.08	0.90	4.37	0.97	1.552	.18
ปัจจัยด้านการฟื้นฟูป่าชุมชน	3.86	0.84	3.92	0.83	3.94	0.87	3.91	0.85	3.98	0.87	2.211	.24
ปัจจัยด้านการพัฒนาป่าชุมชน	4.03	0.90	4.00	0.90	4.07	0.90	4.07	0.90	4.25	0.91	2.137	.257
ปัจจัยด้านการควบคุมดูแลป่าชุมชน	3.93	0.81	3.89	0.85	3.92	0.83	3.97	0.87	3.97	0.87	1.931	.109
ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน	4.33	0.92	4.13	0.91	4.05	0.87	4.17	0.87	4.30	0.91	1.473	.215
โดยรวม	4.05	0.87	3.99	0.88	4.00	0.87	4.04	0.87	4.17	0.91	1.861	.203

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตอนกลาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ของผู้ที่มีอาชีพต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตอนล่างที่มีระยะเวลา ในการตั้งครัวเรือนต่างกัน

การจัดการป่าชุมชน ตอนล่าง	ไม่เกิน 5 ปี		6 – 10 ปี		11 – 15 ปี		16 – 20 ปี		21 ปีขึ้นไป		F	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ ป่าชุมชน	4.13	0.91	4.11	0.91	4.14	0.91	4.18	0.89	4.27	0.92	.891	.916
ปัจจัยด้านการฟื้นฟู ป่าชุมชน	3.96	0.87	3.92	0.83	3.94	0.87	3.91	0.85	3.97	0.87	1.290	.240
ปัจจัยด้านการพัฒนา ป่าชุมชน	4.03	0.90	4.23	0.90	4.15	0.94	4.17	0.89	4.27	0.92	.986	.395
ปัจจัยด้านการควบคุม ดูแลป่าชุมชน	3.83	0.87	3.73	0.84	3.75	0.84	3.97	0.87	3.99	0.88	1.262	.735
ปัจจัยด้านการใช้ ประโยชน์จากป่าชุมชน	4.23	0.90	4.13	0.91	4.05	0.87	4.17	0.87	4.27	0.90	.912	.450
โดยรวม	4.04	0.89	4.02	0.88	4.01	0.88	4.08	0.87	4.15	0.89	1.068	.547

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตอนล่าง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ของผู้ที่มีระยะเวลาในการตั้งครัวเรือนต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการจัดการป่าชุมชนตอนล่าง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ตารางที่ 9 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการจัดการป่าชุมชนตอนล่าง

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ประชาชนขาดความสนใจไม่ค่อยให้ความร่วมมือ	5
ประชาชนขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่า	2
ประชาชนไม่ได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐ	1
หน่วยงานภาครัฐไม่จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าร่วมกับชุมชน	1

จากตารางที่ 9 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการจัดการป่าชุมชนตอนล่าง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนขาดความสนใจไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่า ไม่ได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาครัฐไม่จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าร่วมกับชุมชน

4. อภิปรายผล

4.1 ระดับปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดการป่าชุมชนตอนล่าง

ระดับปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดการป่าชุมชนตอนล่าง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของประชาชน โดยรวมและรายด้านทุกด้านมีความสำคัญในการจัดการป่าชุมชนตอนล่าง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ปัจจัยด้านการพัฒนาป่าชุมชน ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน ปัจจัยด้านการฟื้นฟูป่าชุมชน และปัจจัยด้านการควบคุมดูแลป่าชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ ด่านกุลประเสริฐ (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชุมชน ป่าโคกใหญ่ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้นำชุมชนได้ประชาสัมพันธ์ ประชุมชี้แจงในการดูแลรักษาป่าชุมชนให้ชุมชนได้รับทราบ ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการดูแลบำรุง รักษาป่าชุมชนร่วมกับชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน และผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมผลักดันให้ป่าชุมชนเป็นป่าชุมชนตัวอย่าง และผู้นำชุมชนเปิดโอกาสให้ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ เข้าร่วมวางแผนในการจัดการป่าชุมชน ซึ่งกฎระเบียบ

ป่าชุมชนส่งผลทำให้ป่าชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์ คณะกรรมการป่าชุมชนมีส่วนผลักดันให้ตั้งกฎระเบียบป่าชุมชน และผู้นำชุมชนมีส่วนผลักดันให้ตั้งกฎระเบียบป่าชุมชน และกฎระเบียบป่าชุมชนส่งผลทำให้ป่าชุมชนเป็นป่าชุมชนตัวอย่าง และการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการสนับสนุน องค์กรป่าชุมชนมีส่วนร่วมทำให้ป่าชุมชนเป็นป่าชุมชน องค์กรป่าชุมชนร่วมประชุมวางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการป่าชุมชน และองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ในด้านการจัดการป่าชุมชน และองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมปฏิบัติในการปลูก บำรุง ดูแลรักษาป่าชุมชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมมากกว่าปัจจัยด้านการสนับสนุน ถึงแม้ไม่มีการสนับสนุนก็ไม่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือ และยังคงคล้อยกับงานวิจัยของ ปัญญา บุตะกะ (2552) ได้ศึกษาาระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตามความคิดเห็นของประชาชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนดอนเจ้าปู่ ตำบลทรายมูล อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยด้านการอนุรักษ์มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากชุมชนได้ออกกฎระเบียบของชุมชนในการอนุรักษ์ป่า สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือและมีการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์ป่า โดยมีความเชื่อในคุณค่าศีลธรรมของดอนปู่ตา จนกระทั่งกลายมาเป็นวัฒนธรรมและความเชื่อของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน และยังพบอีกว่าปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดการป่าชุมชนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีความเชื่อเกี่ยวกับดอนเจ้าปู่ที่ได้มีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จนถึงปัจจุบันมีการวางระเบียบกฎเกณฑ์ในการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

4.2 การเปรียบเทียบการจัดการป่าชุมชนตอนยาง

การเปรียบเทียบการจัดการป่าชุมชนตอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาในการตั้งครัวเรือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและระยะเวลาในการตั้งครัวเรือนแตกต่างกัน มีการจัดการป่าชุมชนตอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยโดยรวมและรายด้านในการจัดการป่าชุมชนตอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา บุตะกะ (2552) ได้ศึกษาการศึกษาาระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตามความคิดเห็นของประชาชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนดอนเจ้าปู่ ตำบลทรายมูล อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยโดยรวมและเป็นรายด้านในการจัดการป่าชุมชนดอนเจ้าปู่ ตำบลทรายมูล อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยศ จินารัตน์ (2562) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนกรณีศึกษา: จังหวัดยโสธรและร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนที่การจัดการอนุรักษ์ป่าชุมชนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา หมู่เย็น และคณะ (2559) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์ไม้ริมคลองเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนริมคลอง ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์ไม้ริมคลองเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนริมคลองไม่แตกต่างกัน

2) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยโดยรวมและรายด้านในการจัดการป่าชุมชนตอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญา บุตะกะ (2552) ได้ศึกษาการศึกษาาระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตามความคิดเห็นของประชาชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนดอนเจ้าปู่ ตำบลทรายมูล อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยโดยรวมและเป็นรายด้านในการจัดการป่าชุมชนดอนเจ้าปู่ ตำบลทรายมูล อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยศ จินารัตน์ (2562) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนกรณีศึกษา: จังหวัดยโสธร และร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการอนุรักษ์ป่าชุมชนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐชยา พุ่มพุกฤษ และคณะ (2559) ได้ศึกษาความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตามความคิดเห็นของประชาชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนบ้านห้วยหินพัฒนา ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนบ้านห้วยหินพัฒนาไม่แตกต่างกัน

3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยโดยรวมและรายด้านในการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา เชื้อโชติ (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนดอนชี บ้านปะอ่าว ตำบลปะอ่าว อำเภอมือทอง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนดอนชี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยศ จินารัตน์ (2562) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนกรณีศึกษา: จังหวัดยโสธร และร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการอนุรักษ์ป่าชุมชนไม่แตกต่างกัน

4) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยโดยรวมและรายด้านในการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา เชื้อโชติ (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนดอนชี บ้านปะอ่าว ตำบลปะอ่าว อำเภอมือทอง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อาชีพเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนดอนชี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยศ จินารัตน์ (2562) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนกรณีศึกษา: จังหวัดยโสธร และร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการอนุรักษ์ป่าชุมชนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา หมูเย็น และคณะ (2559) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์ไม้ริมคลองเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนริมคลอง ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์ไม้ริมคลองเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนริมคลองไม่แตกต่างกัน

5) ประชาชนที่มีระยะเวลาในการตั้งครัวเรือนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยโดยรวมและรายด้านในการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญา บุตะกะ (2552) ได้ศึกษาการศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตามความคิดเห็นของประชาชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนดอนเจ้าปู่ ตำบลทรายมูล อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาในการตั้งครัวเรือนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยโดยรวมและเป็นรายด้านในการจัดการป่าชุมชนดอนเจ้าปู่ ตำบลทรายมูล อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับชัยยศ จินารัตน์ (2562) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนกรณีศึกษา: จังหวัดยโสธร และร้อยเอ็ด พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการอนุรักษ์ป่าชุมชนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชยา พุ่มพุกษ์ และคณะ (2559) ได้ศึกษาความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตามความคิดเห็นของประชาชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนบ้านห้วยหินพัฒนา ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอสว่าง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนบ้านห้วยหินพัฒนาไม่แตกต่างกัน

4.3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการจัดการป่าชุมชนดอนยาง

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจและขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชุมชนดอนยาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์และการจัดการป่าชุมชน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และการจัดการป่าชุมชนบ้านวังหม้อ ตำบลบ่อ อำเภอมือทอง จังหวัดน่าน คือ ไม่รับรู้ ไม่เข้าใจในกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการและอนุรักษ์ป่าชุมชน ขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการและอนุรักษ์ป่าชุมชน ภาครัฐไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการ และอนุรักษ์ป่าชุมชน ขาดการประชาสัมพันธ์ขั้นตอน หรือช่องทางการประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการ และการอนุรักษ์ป่าชุมชน เป็นต้น

5. สรุป

1) ระดับปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของประชาชน โดยรวมและรายด้านทุกด้านมีความสำคัญในการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์อยู่ในระดับมาก

2) การเปรียบเทียบการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและระยะเวลาในการตั้งครัวเรือนแตกต่างกัน มีการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ไม่แตกต่างกัน

3) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของการจัดการป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนขาดความสนใจไม่ค่อยให้ความร่วมมือ และขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่า

บรรณานุกรม

- กรมป่าไม้. (2566). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. 2565.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). สถิติสำหรับงานวิจัย. สามลดา.
- ชัยศ จินรัตน์. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนกรณีศึกษา: จังหวัดยโสธร และร้อยเอ็ด. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติเรื่องคุณภาพของการบริหารจัดการและนวัตกรรมครั้งที่ 4 พ.ศ. 2562 อุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.
- ณัฐชา พุ่มพฤษ และคณะ. (2559). ความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตามความคิดเห็นของประชาชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนบ้านห้วยหินพัฒนา ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นิตยา เชื้อโชติ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนดอนชี บ้านปะอ่าว ตำบลปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ ด่านกุลประเสริฐ. (2551). ปัจจัยที่มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชุมชน ป่าโคกใหญ่ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปัญญา บุตะกะ. (2552). การศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยในการจัดการป่าชุมชนตามความคิดเห็นของประชาชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนดอนเจ้าปู่ ตำบลทรายมูล อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล. (2561). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์และการจัดการป่าชุมชน. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2565). สถานการณ์ป่าไม้ไทย 2565. <https://www.seub.or.th/tag/สถานการณ์ป่าไม้ไทย>
- สุกัญญา หมูเย็น และคณะ. (2559). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์ไม้ริมคลองเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนริมคลอง ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัยใช้องค์ความรู้สู่ความยั่งยืน. วิทยาลัยนครราชสีมา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570).
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.